

Essay

Rienk Janssens, Gert Schout, Bert Wienen

De makke van meldpunten

Ruimte voor een relationele benadering
bij sociale problematiek

Colofon

Auteurs

Dr. Rienk Janssens is werkzaam als strategisch adviseur bij de VNG.

Dr. Gert Schout is verbonden aan het Amsterdam UMC en doet (actie)onderzoek in verschillende gemeenten naar sociale veerkracht.

Dr. Bert Wienen is associate Lector jeugd bij de Hogeschool Windesheim en gemeenteraadslid in Assen.

Tevens is hij lid van de commissie Zorg, Jeugd, Onderwijs van de VNG.

Opmaak

Chris Koning (VNG)

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Aanleiding en vraagstelling	6
Praktijkvoorbeeld 1: Zorgmeldingen bij volwassenen	8
Melding als beoordeling of als relationele kans?	10
Praktijkvoorbeeld 2: Zorgmeldingen rond kinderen	12
De keerzijde	12
Productieve instrumenten en perverse gevolgen	17
De omslag waarop meldpunten pervers worden	18
De opkomst van meldpunten begrijpen	19
Kan het anders?	21
Geraadpleegde personen	23

Voorwoord

De overheid is er voor haar inwoners. Als schild voor de zwakkeren, zoals dat soms zo mooi wordt genoemd. Tegelijk zien we dat dit ook vaak mis gaat. Niet zozeer in de intenties als wel in de uitvoering. Dan denken we inwoners te helpen, maar pakt het in de praktijk toch anders uit. Of we maken het zo nodeloos ingewikkeld dat niemand meer door de bomen het bos ziet. Soms lijken overheden ook teveel te willen. Dan trekt ze zaken naar zich toe die eigenlijk bij de samenleving liggen.

Begin 2021 heeft de VNG vier sporen geformuleerd om als gemeenten de komende tijd onze taken zo goed mogelijk uit te voeren: stabiliteit in middelen (via structurele financiën), de juiste bestuurlijke randvoorwaarden (via een Wet op decentrale overheden), inzet op de juiste taken (via een gebalanceerd aanbod van taken aan het nieuwe kabinet) en zorgdragen voor de menselijke maat (via focus op de uitvoering).

Die uitvoeringsfocus is belangrijk omdat dat de lakmoesproef is voor elk beleidsintentie. Als het daar mis gaat, kan het middel erger zijn dan de kwaal. De toeslagenaffaire is daar misschien wel het beste voorbeeld van. Niemand wilde dat de inzet op fraudebestrijding zou leiden tot dit afschuwelijk uitvoeringsdrama voor talloze gedupeerde inwoners. En toch gebeurde het. Er was iets in gang gezet dat niet meer te stoppen leek. In elk geval niet als er in hetzelfde spoor werd verder gedacht en gehandeld. Het was de kikker die in langzaam kokend water zijn ondergang tegemoet ging. En pas achteraf – in elk geval in de ogen van beleidsmakers – bleek dat eerder ingrijpen wel degelijk mogelijk was geweest.

Goede uitvoering gaat om twee dingen. Aan de ene kant is er het optimaliseren van de systemen. Het zo op elkaar afstemmen, inregelen en organiseren dat beleidsintenties en hulpverlening aan inwoners zo efficiënt en toegankelijk mogelijk plaatsvinden. Vaak is dat de aangewezen route, bijvoorbeeld door ICT-systemen van gemeenten op elkaar aan te sluiten of door bepaalde taken op een hoger of lager schaalniveau te organiseren. Maar dit is niet alles. Goede uitvoering vraagt ook voortdurende reflectie en aanpassing van de beleidsintenties zelf. Soms roept de uitvoeringspraktijk dermate veel vragen dat een discussie over het systeem en de beleidsintenties als zodanig nodig is.

Voorliggend essay is hier een voorbeeld van. Centraal staat de vraag hoe we als politiek en samenleving omgaan met zorgwekkend en overlastgevend gedrag van inwoners. De auteurs – van wie twee aan de VNG verbonden als commissielid en als strategisch adviseur – analyseren hoe er gaandeweg in Nederland een cultuur van melden is ontstaan. De mogelijkheid tot melden is bedoeld om inwoners in kwetsbare omstandigheden te helpen en omstanders met zorgen of ergernissen een aanspreekpunt te bieden, maar lijkt, aldus de schrijvers, onbedoeld te verworden tot iets dat samenleven en samen-oplossen juist bemoeilijkt.

Wie de analyse op zich laat inwerken, ziet een reflex om – als mensen ondanks alle beleidsintenties alsnog tussen wal en schip vallen – een nieuw meldpunt in te richten of bestaande in hun werking te optimaliseren. De intenties zijn goed, maar de auteurs wijzen op diverse schadelijke neveneffecten: het rondpompen van meldingen, vertrouwensrelaties tussen professionals en cliënten die onder druk komen te staan; inwoners die niet meer op elkaar afstappen maar slechts (anoniem) durven melden; onterechte meldingen en dreigende jeugdbeschermingsmaatregelen die de wereld van gezinnen op hun kop zetten; wachtlijsten als gevolg van gebrekkige opvolging van alle binnengekomen meldingen. Het roept het beeld op van eerder te veel dan te weinig.

Het essay biedt stof tot nadenken. Als VNG zijn we continu bezig na te gaan hoe we de hulpverlening aan (kwetsbare) inwoners kunnen verbeteren. Dat gebeurt op dit moment onder meer via een voorgenomen reorganisatie van het stelsel van kind- en gezinsbescherming en bij het Wetsvoorstel aanpak meervoudige problematiek (Wams). Die herordening van jeugdbeschermingsstelsel is ons inziens nodig, mede vanwege de ingewikkeldheid en de veelheid aan bestaande instanties. Tegelijk draait het hier niet alleen om optimalisering, maar – zoals het reorganisatietraject ook zelf aangeeft – om voortdurend leren en om telkens de inwoners en hun eigenaar- en zeggenschap centraal te stellen. Zo gezegd biedt het essay in aansluiting op het mede door ons gepresenteerde toekomstscenario een waardevolle spiegelreflectie voor de lange termijn. Zijn we voor de toekomst in staat het stelsel zo in te richten dat niet de melddreiging en interventies buiten de betrokkenen om centraal staan, maar de onderlinge steun met waar nodig deskundige hulp? Dat geldt voor het jeugdstelsel, maar in feite voor alle interventies rondom inwoners in kwetsbare posities.

We zijn de auteurs erkentelijk voor hun bijdrage. De verantwoordelijkheid voor de inhoud van het essay berust bij de auteurs, maar we zullen het dankbaar gebruiken bij onze discussies over meer menselijke maat in de uitvoering. Dat betreft allereerst de vraag wat meldingen nu precies bij inwoners teweeg brengen. Wat doet dat dat in de relatie tussen inwoner en overheid, tussen inwoners onderling en die tussen inwoner-professional en professionals? En dan niet in cijfers uitgedrukt maar in doorleefde ervaringen. Dat biedt tevens de mogelijkheid om uit te zoomen naar het overheidsfunctioneren als zodanig. Wanneer nemen bureaucratie en systemen de overhand ten koste van wat we binnen intermenselijke relaties voor elkaar kunnen betekenen?

De uitvoering van publieke dienstverlening is een complexe maar belangrijke zaak. Het is goed om blijven na te denken hoe we dat voor onze inwoners kunnen verbeteren.

Leonard Geluk,
Algemeen Directeur VNG

Aanleiding en vraagstelling

Meldingen. Velen komen er dagelijks mee in aanraking. Via spotjes op radio en tv worden inwoners aangespoord om bij vermoedens van huiselijk geweld of kindermishandeling het gesprek aan te gaan of een telefoonnummer te bellen. Professionals in het sociaal domein (hulpverleners maar ook bijvoorbeeld docenten) hebben te maken met een verplichte meldcode. Op de Spoedeisende Eerste Hulp in ziekenhuizen hanteren medewerkers een standaard signaleringsformulier om mogelijke onveilige situaties te melden. Veel gemeenten hebben een meldpunt zorg en overlast waar inwoners (anoniem) terecht kunnen voor ergernissen in de buurt, de flat, portiek of bij de speeltuin. In aanvulling hierop heeft voormalig staatssecretaris Blokhuis in oktober 2020 het nieuw landelijk 'meldpunt zorgwekkend gedrag' gelanceerd. Vanaf 1 januari 2020 bestaat verder de mogelijkheid om in het kader van de Wet verplichte ggz een melding bij de gemeente te doen over iemand die mogelijk verplichte zorg nodig heeft. En de voorgenomen Wet aanpak meervoudige problematiek (Wams), bedoeld om via gegevensdeling een samenhangende aanpak tussen wettelijke domeinen mogelijk te maken, bevat tot slot de plicht voor elk gemeentelijk college tot "een meldpunt waar zorgen over het welzijn, de zelfredzaamheid, de participatie, of de gezondheid van zijn ingezetenen kunnen worden gemeld".¹

Het doel van deze meldpunten lijkt helder. Waar menselijk gedrag tot onwenselijke situaties leidt – van verwaarlozing en zorgmijding tot huiselijk geweld en kinder- en oudermishandeling – kunnen inwoners en professionals via meldpunten hun signalen delen. Ze krijgen de gelegenheid iets met hun een zorgen te doen en zo hun handelingsverlegenheid om te zetten in actie: inwinnen van advies en inschakelen van adequate hulp.² Een aantal geruchtmakende zaken de afgelopen decennia, zoals Savanna (2004), het Maasmeisje (2006) en de moord op voormalig D66 partijleider Els Borst (2014), bevorderde het aantal wettelijk georganiseerde meldpunten.

Kijkend naar het toegenomen aantal meldingen lijken meldpunten aan de verwachtingen te voldoen. Het aantal (gevraagde) adviezen bij Veilig Thuis nam in 2017 en 2018 met 24% toe, het aantal meldingen met 20%.³ Kwamen in Zeeland in 2018 bijvoorbeeld nog 1224 meldingen binnen, een jaar later was dat gestegen naar 2042.⁴ Ook de overlastmeldingen bij de politie (jeugd, daklozen, 'zwerfers' etc.) stijgen, wat in 2019 leidde tot ongeveer 76.000 meldingen jeugdoverlast.⁵ Ook elders zien we over de gehele linie een groei van het aantal meldingen.

In dit essay willen we de toename van het aantal meldingen en meldpunten kritisch bekijken. Dat doen we om twee redenen. Enerzijds speelt de effectiviteitsvraag: slagen we er met de toegenomen meldingen ook in om het *achterliggend doel* – de aanpak van geweld onveiligheid, overlast en verkommering – te realiseren? Leidt het aantal meldingen in de praktijk tot vermindering van het aantal overlastgevallen en mishandelingen, of op zijn minst tot een in de ogen van melder en gemelde vruchtbaardere aanpak ervan? Anderzijds is er ook een normativiteitsvraag: in hoeverre is de toename van meldingen en meldpunten iets dat we als samenleving willen? Past het bijvoorbeeld in de ethiek van professionals én inwoners om ongemakkelijke situaties extern te melden, soms zonder er zelf eerst op af te stappen?

Beide invalshoeken zijn legitiem. Ter voorbereiding van dit essay hebben we enkele tientallen mensen gesproken en/of een eerdere versie van het essay voorgelegd: ouders, docenten, wethouders, hoogleraren, medewerkers van Veilig Thuis, zorgprofessionals, een burgemeester en beleidsmedewerkers. Er was veel welwillendheid om de werking van meldpunten eens met een frisse blik tegen het licht te houden, overigens wel met wisselende aandachtspunten. Noemde de één de effectiviteitsvraag bij voorbaat risicovol – wat als het wel effectief is, komen we dan uit bij een klik samenleving waarin professionals opsporingsambtenaren

1 Vergelijk voorgenomen art. 2.2.5 van Wams: <https://www.internetconsultatie.nl/meervoudigeproblematiek>.

2 In zijn proefschrift over de openbare geestelijke gezondheidszorg verklaart Schout de opkomst van een meldpunt uit de wens om signalen over mensen die zorg nodig hebben maar daar zelf niet om vragen, hanteerbaar te maken. Schout, G. (2007) *Zorgvermijding en zorgverlamming*. Amsterdam: SWP.

3 Athmer, Joeri, Maarten Batterink, Paula van Haaren en Ellen Westhoff (2020). *Ontwikkelingen, adviezen en meldingen Veilig Thuis. Een kwantitatieve analyse en kwalitatieve duiding*. Significant. Cijfers voor 2020 laten volgens CBS statline geen stijging zien zijn, maar dit kan ook komen door corona.

4 Cijferrapportage 2019 en trendrapportage Veilig Thuis Zeeland.

5 Zie <https://www.nji.nl/nl/Databank/Cijfers-over-Jeugd-en-Opvoeding/Cijfers-per-onderwerp/Cijfers-per-onderwerp-Overlast>.

worden? –, de ander had vooral oog voor de uitwassen van een doorgeslagen 'meldcultuur' (vechtscheidingen die via meldingen worden uitgevochten, de angst om als professional de vertrouwensrelatie op het spel te zetten) en een derde wees op de nog haperende opvolging van meldingen: onvoldoende middelen, toegenomen bureaucratie, rondpompen van meldingen ('meldindustrie'), te weinig ketenregie, etc. De meesten zagen de waarde in van meldpunten of van de huidige toets- en toezichtfunctie van Veilig Thuis bij ernstige casuïstiek, maar velen herkenden zich ook in de vele (uitvoerende maar ook normatieve) belemmeringen. Sommigen zagen de oplossing in (logistieke) verbeteringen, anderen benadrukten de individuele samenlevingscultuur die meldpunten noodzakelijk maakte, weer anderen bepleitten beleidswijzigingen als de afschaffing van de *verplichte* meldcode.

In dit essay komen deze verschillende invalshoeken aan de orde. We starten bij de effectiviteitsvraag, maar gaan normativiteitskwesties niet uit de weg. Vooraleerst willen we de werking van het melden beter begrijpen. Hoe gaat het in z'n werk? Welke effecten treden op, bedoeld en onbedoeld? Voldoet de praktijk aan de bedoeling en wie bepaalt dat doel eigenlijk? Politici? Professionals? Omstanders? Degene over wie de melding gaat? Om op deze vragen zicht te krijgen passen we een tweetal theorie-praktijkinteracties toe, een in het domein van overlastgevend en zorgwekkend gedrag bij volwassenen en een in het domein van (vermoedens van) kinderverwaarlozing. Dit vormt tevens de afbakening. De wereld van meldpunten is namelijk veelkoppig. Er zijn opties om via meldpunten ervaringen, vermoedens of zorgen te delen over discriminatie, etnische profilering, zorg- of bijstandsfraude, integriteit van zorgaanbieders, arbeidsuitbuiting, radicalisering, privacy-schending, afpersing, huwelijksdwang, cybercrime, oneerlijke concurrentie, mensenhandel, spookfacturen, onderbetaling, en vele andere zaken. Recent verscheen het meldpunt uitbuiting minderjarigen, maar geregeld komt er weer een bij. Het is een uiting – we komen daar nog op terug – om maatschappelijke problemen beheersbaar en in zekere zin 'oplosbaar' te maken. Intussen is het aantal meldmogelijkheden wel al zo groot dat er een overkoepelend meldpunt bestaat om meldpunten te melden (meldpunt.nl). Ook worden er om het aantal meldpunten hanteerbaar te houden – wanneer bel je nu het ene en wanneer het andere – kwaliteits- en ontwikkelinstrumenten gelanceerd, zoals recent ten aanzien van het meldpunt zorgwekkend gedrag.⁶

Er gebeurt dus veel rondom meldpunten, op talloze domeinen. In dit essay gaat het ons specifiek om meldpunten die gedragsregulatie als oogmerk hebben. Het gaat om de interactie tussen gedragingen van inwoners en de zorgen of ergernissen van andere inwoners, alsook om de bestuurlijke en professionele reacties daarop. Hoe ziet die interactie eruit en zijn daarin vanuit politiek en beleid andere stimulansen nodig?

6 Zie <https://ggdghor.nl/actueel-bericht/kwaliteits-en-ontwikkelinstrument-lokaal-meldpunt-zorgwekkend-gedrag/>.

Praktijkvoorbeeld 1: Zorgmeldingen bij volwassenen

We beginnen bij meldingen bij volwassenen. De laatste twee decennia hebben veel gemeenten - naar schatting 250 - een Meldpunten Zorg en Overlast ingericht, in de meeste gevallen ondergebracht bij de GGD. Maar er zijn ook veel andere varianten (100 in totaal), zoals meldpunt verward gedrag, meldpunt overlast in openbare ruimte, vraagbaak personen verward/zorgwekkend gedrag, etc. Van alle gemeenten heeft inmiddels 98% wel een dergelijk meldpunt.⁷

Ons eerste praktijkvoorbeeld komt uit de gemeente Groningen. In deze stad, met ongeveer 200.000 inwoners, werken er 5 fte's die samen zo'n 4 á 5.000 meldingen per jaar verwerken. Om te begrijpen hoe zorgmeldingen in de wereld van volwassenen verlopen, volgt eerst een casus van 30 jaar geleden bij het toenmalige Zorgcoördinatieproject in deze stad.

Er komt een melding van een ernstig vervuild huis van iemand die bekend is in de psychiatrie. In eerste instantie is er alleen contact mogelijk door het kapotte ruitje van de voordeur. Het stinkt en het is een bende in de hal. Maar de persoon praat, al is het verward. De zorgcoördinatiemedewerkers blijven langsgaan en worden langzaam een bekend gezicht in zijn wereld. Dat geldt ook voor zijn oude vader, met wie hij veel contact heeft en die zich ernstig zorgen maakt. Er wordt afgewogen of er gedwongen moet worden ingegrepen, maar eerst wordt overlegd met de kliniek: kan hij zich, als hij daartoe bereid is, zich vrijwillig laten opnemen, ondanks dat er geen duidelijk (behandel)plan is? Het idee is om ook de kliniek in zijn wereld te laten landen. De kliniek stemt toe, mede omdat zij weten dat, als het niet lukt of als hij wegloopt, er thuis naar hem wordt omgekeken. Vader wordt betrokken bij deze mogelijkheid en kan geleidelijk zijn zoon een beetje loslaten.

⁷ Zie <https://ggdghor.nl/wp-content/uploads/2021/03/Infographic-Meldpunten-zorgwekkend-gedrag-febr-2021.pdf>.

Hij begint met twee nachten, zonder dat er iets van hem wordt gevraagd. Na een paar keer wordt hem gevraagd zich te douchen, en weer later of hij misschien eens wat medicatie wil proberen. Intussen wordt de huisvervuiling, in samenwerking met de woningcorporatie, aangepakt.

Jarenlang houden de zorgmedewerkers zo contact met hem, soms thuis, dan weer in de kliniek waar hij steeds vaker verblijft. Uiteindelijk, na ongeveer tien jaar, wil hij naar een beschermde woonvorm. Hij blijft zo nu en dan nog wat uit het lood raken, maar de grote lijn is dat hij een menswaardiger bestaan heeft waarin hij zoveel mogelijk te zeggen heeft over zijn eigen leven.⁸

Het belangrijkste dat opvalt in deze casus is het langdurige en ogenschijnlijk ongerichte proces dat wordt gevolgd: zonder indicatie, zonder het openen van een DBC, zonder doel of plan iemand een paar dagen laten opnemen, slechts om aan elkaar te wennen en 'een idee te laten landen'. Dit alles zou nu veel lastiger zijn. Toen kon het, omdat de medewerkers van het Zorgcoördinatieproject en de kliniek elkaar al jaren kenden en er vertrouwen was ontstaan tussen de man, zijn vader en de desbetreffende SPV'er.

Het blijft natuurlijk giswerk hoe de casus zich anno nu zou hebben ontwikkeld en of en hoe vaak het geleid zou hebben tot een formele melding van overlast of zorg. Wat we wel weten is dat de context om via een geduldig proces te komen tot integrale en continue zorg op dit moment minder gunstig is. Indicaties en DBC's die steeds weer aflopen met haperende zorg als gevolg, een flexibele arbeidsmarkt met tijdelijke dienstverbanden en dus wisselend personeel, *cherry picking* in een elkaar beconcurrerend zorglandschap, dit alles bemoeilijkt continue, integrale en op de persoon afgestemde 'zoekende zorg'. Onderzoek bevestigt dit beeld. Uit *Verward in Flevoland* blijkt dat het overgrote deel (92,6%) van de politiemeldingen (E14, poging zelfdoding; E33, verward persoon; E41, overlast zwerversmeldingen) personen betrof die al in beeld waren bij één of meer zorginstanties in het jaar vóór of tijdens de eerste melding.⁹ Op de achtergrond speelt mee dat politiek en samenleving de hierboven beschreven 'tentatieve aanpak' niet langer lijken te accepteren. De zogeheten medialogica zorgt ervoor dat incidenten uitmonden in de roep om een stevige aanpak, met nieuwe en vaak gestapelde interventies als gevolg. Elk incident kan leiden tot een nieuwe voorziening om sneller actie te kunnen ondernemen.

Hoe gaat het melden in zijn werk? Wanneer er een melding van lawaaioverlast bij een Meldpunt Overlast & Zorg binnenkomt is de gebruikelijke vraag of de melder zijn of haar zorgen zelf al heeft aangekaart bij de veroorzaker. Dat geldt overigens ook voor meldingen van huiselijk geweld. Hulpverleners en onderwijzers zijn verplicht om tegen de persoon om wie ze zich zorgen maken te zeggen dat ze een zorgmelding gaan doen, tenzij het overbrengen van die boodschap te bedreigend is. Bij een oggz-melding of een melding op grond van de Wvzgz hoeft dat weer niet. Een casus uit opnieuw Groningen laat zien hoe een melding in de praktijk eruit kan zien.

Er komt een zorgmelding bij het Meldpunt Overlast & Zorg binnen over een oudere man die als zonderling in de buurt bekend staat. De (vrouwelijke) melder laat weten dat er nauwelijks kozijnen in de ramen zitten en dat de man de gaten opvult met oude kranten. Ook zou in het huis geen andere verwarming zijn dan een houtkachel. De woning is eigen bezit en dus kan de corporatie geen poolhoogte nemen. De man zou met niemand contact hebben in de buurt. De melder wordt gevraagd of ze zelf contact heeft opgenomen met de man om haar zorgen te uiten en of ze dit als nog zou willen doen. Dat durft ze echter niet. Twee oggz-medewerkers die onderdeel zijn van het sociale wijkteam gaan poolhoogte nemen en brengen de zorg van de melder over aan de man. Deze reageert furieus: "waarom komt de degene niet zelf bij me?" en wil vervolgens weten wie de melder is. Als de twee dat niet willen vertellen beëindigt de man het gesprek. Een opening om de zorg over zijn welzijn te bespreken is niet gevonden.

De vraag die rijst is of het anders had gekund of ontmoeten? Heeft degene die de melding aannam wel voldoende doorgevraagd naar waar de melder in kwestie tegenop zag als ze zelf haar zorg zou overbrengen aan de naar haar zeggen 'zonderlinge' man? Had het meldpunt een principiële positie moeten innemen, in de trant van 'we gaan pas actie ondernemen als u eerst uw zorgen bij de man in kwestie overbrengt'? Of een denkpaauze inlassen zodat melder en meldpunt na kunnen denken over de vraag hoe de melder onderdeel van de oplossing kan worden?

8 De casus is ontleend aan de studie die vooraf ging aan de publicatie (proefschrift) van Schout.

9 Poels, M. (2019). *Verward in Flevoland. De personen achter de meldingen*. Onderzoeksbureau Care2Research.

Melding als beoordeling of als relationele kans?

Of het in dit geval zou hebben geholpen, valt niet te achterhalen. Belangrijker is dat deze vragen tot nadenken stemmen over wat een formele melding teweegbrengt en of er alternatieven zijn. Een belangrijk aspect daarbij is of het zogeheten relationele moment – het moment waarin de zorgen of de ergernis over het gedrag van de ander gedeeld worden – benut wordt voor het vervolgproces. Ontstaat er iets van onderling begrip, wederzijdse hulp en een zoekend proces naar verbetering? Enerzijds kan de opkomst van Meldpunten Zorg en Overlast en de gelijktijdige groei van het aantal oggz-netwerken begrepen worden als een poging om meer structuur aan te brengen aan fragmentaire hulp en gebrek aan continuïteit. Anderzijds schuilt daarin tevens een gevaar. Meldpunten en zorgnetwerken stellen instellingen onbedoeld in staat zich terug te trekken op het eigen specialisme en slechts actief te worden op geleide van indicaties, diagnoses en zelf gedefinieerde in- en uitsluitingscriteria. Tot op zekere hoogte geldt dit ook voor inwoners en omstanders. Als familielid of buurman kun je denken dat het niet jouw taak is om een oogje in het zeil te houden. Door de mogelijkheid het te kunnen melden kan er afstand ontstaan tot de persoon die hulp nodig heeft: het is gemeld, de verantwoordelijke professionals zullen nu wel actie ondernemen.

Meldpunten hebben dus een dubbele werking. Ze kunnen zowel worden gezien als een manier om zorgzaamheid vorm te geven (namelijk via een collectieve voorziening), maar ook als een manier om de onderlinge verantwoordelijkheid van burgers uit de weg te gaan. Dit laatste kan ook omgedraaid worden: sterke gemeenschappen hebben nauwelijks sociale wijkteams nodig, sterke sociale wijkteams die de buurt goed kennen en toegankelijk zijn, hebben nauwelijks meldpunten of oggz-netwerken nodig. Hoe nuttig meldpunten misschien ook zijn, ze zijn in zekere zin een stoplap voor falende systemen of maskeren in elk geval dat gewone professionele of intermenselijke relaties het kennelijk niet zelf afkunnen en hulp nodig hebben van een derde, externe instantie. Met het oog hierop heeft de gemeente Midden-Groningen de komst van de sociale wijkteams juist aangegrepen om het Meldpunt Zorg en Overlast af te schaffen. De gedachte is dat de laagdrempelige aanwezigheid van hulp- en dienstverleners in de wijk in combinatie met korte lijnen tussen sociale wijkteams, woningbouwcorporatie, wijkagenten en oggz-coördinator, voldoende mogelijkheden biedt om zorg of woonoverlast tijdig te signaleren.

Meldpunten kunnen – als we het nog scherper stellen – ten diepste op twee manieren fungeren. Aan de ene kant kunnen ze dienen als dossieropbouw op basis van normaliteitsbeoordelingen.¹⁰ Professionals wegen de zorgen of ergernissen van medeburgers die melden, aan de hand van bepaalde normen. Dat kunnen criteria zijn als ‘goed (genoeg) ouderschap’, ‘goed huurderschap’ of criteria voor gevaar of grensoverschrijdend gedrag, al dan niet op grond van de aanwezigheid van een stoornis. Vaak gaat een melding in deze variant samen met een afschuiving of overheveling van verantwoordelijkheid. Iemand anders wijkt af van de norm, het is aan medewerkers van het meldpunt om daar wat aan te doen. Behalve bij inwoners kan deze houding ook bij reguliere professionals optreden, niet eens zozeer om er van af te zijn, maar omdat de aanwezigheid van een meldpunt of meldcode hen het oprechte gevoel geeft dat ze er niet meer over gaan. Aan de andere kant kunnen meldpunten (maar dan is een andere benaming wellicht beter) dienen om een gezamenlijk leer- en verbeterproces te creëren. Het melden is dan niet een sluitstuk voor de melder, maar het startpunt om deel te worden van een gezamenlijke oplossing.

Deze twee varianten of modaliteiten zijn diepgaand verschillend, niet alleen in theorie maar vooral ook in de uitwerking ervan in de praktijk. In de eerste is alles gericht op het al dan niet gegrond verklaren van acties van derden op grond van normafwijkend gedrag. Beoordeling staat centraal, vandaar ook het belang van objectivering en dossieropbouw. De tweede modaliteit is vooral tentatief zoekend van aard. De melder is niet iemand die na de melding ervan af wil zijn, maar hij of zij wordt onderdeel van de zoektocht naar mogelijkheden om contact te leggen en vertrouwen te winnen. Bij meldingen aangaande verwanten – een moeder die zich zorgen maakt om haar verwarde, zorgmijdende zoon – is deze houding meestal van nature wel al aanwezig. Maar dat is in veel andere situaties niet het geval. Als meldpunten zich primair toeleggen op dossieropbouw en beoordeling volgt een ander proces: na de melding ben je als melder ervan verlost om met de ander in gesprek te gaan en je zorgen of ergernissen uit te spreken. Je hebt het gemeld en ‘hopelijk kunnen ze er iets mee’. Nog afgezien dat dit de melder ontslaat van verdere verantwoordelijkheden, is de kans groot dat hier een aanzuigende werking van uitgaat. Melden is makkelijk, de ander lost het wel op.

¹⁰ Paul Verhaeghe ziet normaliteit als het voldoen aan verwachtingen. Die verwachtingen variëren echter niet alleen in de tijd, maar ook in verschillende contexten. Verhaeghe, P. (2019). *Normaliteit en andere afwijkingen*. Zie pagina 62 – 70. Amsterdam: Prometheus. Zie ook: Roex, K. (2019) *In verwarde staat. Kritiek op een politiek van normaliteit*. Utrecht: Lontano.

De twee modaliteiten zijn ideaaltypisch, maar missen hun uitwerking in de praktijk niet. Mede door de aanwezigheid van de beoordelende, afschuivende modaliteit doen zich bij melders allerlei al dan niet terechte veronderstellingen voor, veronderstellingen die misschien niet stroken met de bedoeling van het melden maar wel verklaarbaar zijn *als gevolg* van de huidige organisatie van het melden. Professionals denken bijvoorbeeld dat de verplichte meldcode direct de verplichting tot melden met zich meebrengt.¹¹ Of dat ze na een melding er zelf niet meer over (mogen) gaan. Dat risico doet zich onder meer voor bij professionals in de GGZ die normaal gesproken oog hebben voor situaties van onveiligheid bij hun cliënten. Naarmate de meldcode echter scherper is, kan die antenne verdwijnen, aldus personen die we voor dit essay hebben gesproken. Veiligheid is immers hun terrein niet meer, maar dat van Veilig Thuis. Dat mechanisme was en is ook in andere domeinen zichtbaar. Toen maatschappelijk werk in scholen werd georganiseerd, veronderstelden leerkrachten dat leerlingen wel dáár naar toe zouden gaan als zich problemen voordeden. Door de aanwezigheid van 'externe' deskundigen schaalden docenten onbewust hun eigen sociale betrokkenheid jegens leerlingen af. Een extern meldpunt creëert kennelijk afstand. Zo spraken we meldpunt-medewerkers die melders juist aansporen om in contact te treden met de persoon om wie ze zich zorgen maken, wat bij de melders vervolgens de verongelijkte reactie en frustratie oproept dat ze zich niet serieus voelen genomen. Hebben ze het eindelijk durven melden, worden ze alsnog eropaf gestuurd. Frustratie ontstaat ook wanneer om andere redenen (capaciteitsgebrek of het doorschuiven van meldingen) de opvolging lang(er) op zich laat wachten, waardoor de melder geïrriteerd achter- en de hulp om wie het gaat uitblijft.

Die afstand is deels verklaarbaar door de onmiskenbare aanwezigheid van de (dreigende) beoordelende modaliteit. Daarom weer terug naar het voorbeeld. Wat als het gemeentelijk meldpunt als taakopvatting vooral de tweede benadering zou kiezen, pas in het uiterste geval op de beoordeling gaat zitten en iedereen die een melding doet zoveel mogelijk onderdeel laat zijn van een gezamenlijke oplossing. De conversatie tussen de 'zonderlinge' man en de beide hulpverleners zou er dan als volgt kunnen uitzien:

[...] "waarom komt de degene niet zelf bij me?" en wil vervolgens weten wie de melder is. Een van de beide hulpverleners zegt: "ik kan me voorstellen dat het je kwaad maakt als er achter je rug over je gesproken wordt, maar ze maken zich zorgen over je. Ze zijn bang voor je, snap je dat een beetje? Maar kan de persoon in kwestie rustig bij je langskomen dan?"
Voorstelbaar is dat de man zegt: "natuurlijk, ik zou die persoon niks doen hoor." En vooruitlopend op dat het niettemin spannend blijft voor de melder zou de hulpverlener kunnen vragen: "En als de persoon in kwestie het toch nog steeds spannend vindt, bezwaar als ik mee kom?"

In de beoordelende modaliteit zijn het meldpunt en in het verlengde daarvan de instanties verantwoordelijk, in de tentatief zoekende modaliteit wordt normaliteit niet beschouwd als iets dat buiten en boven de context van de betrokkenen staat, maar als het vertrekpunt voor een gesprek over zorgen en/of ergernissen. Niet het meldpunt is verantwoordelijk, maar het meldpunt helpt andere actoren om verantwoordelijkheden (voor elkaar) te nemen. Een dergelijk perspectief is in de gangbare benadering en aansturing van meldpunten echter onvoldoende aanwezig. In een recent evaluatierapport over 20 pilots (dertien bij de GGD en zeven buiten de GGD) die bedoeld zijn om de stap van melding naar passende zorg te verbeteren, ontbreekt dit relationele perspectief bijvoorbeeld volledig. De focus betrof de verbetering in de (regionale) samenwerking tussen ketenpartners; de samenwerking tussen primaire groepen en professionals of tussen primaire groepen onderling blijft geheel buiten beeld.¹²

11 Vergelijk <https://www.zonmw.nl/nl/actueel/nieuws/detail/item/instrumenten-huiselijk-geweld-kindermishandeling-en-risicjongeren-nog-onvoldoende-gebruikt/>.

12 KMPG (2019), *Eindrapportage 2019. Monitoring en evaluatie pilots 'Melding personen met verward gedrag'*.

Praktijkvoorbeeld 2: Zorgmeldingen rond kinderen

Van het domein van zorg en overlast bij volwassenen gaan we naar de situatie in het domein van jeugd en kindermishandeling. Vanaf 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor het uitvoeren van de Jeugdwet. De keten van de jeugdbescherming was voornamelijk hierin niet meegenomen. De taken van Veilig Thuis, de Raad voor de Kinderbescherming en de gecertificeerde instellingen (die bijvoorbeeld de voogdij uitvoeren) zijn als gevolg daarvan verschillende organisaties gebleven, die ook onder verschillende wetten en ministeries vallen. Inmiddels is een toekomstscenario kind- en gezinsbescherming naar de Tweede kamer gestuurd om de keten te vereenvoudigen onder andere door regionale veiligheidsteams in te zetten.¹³

In dit essay gaan we niet in op de organisatorische kant van dit toekomstscenario – al onderschrijven we de noodzaak om het beschermingsstelsel te vereenvoudigen, en dan vooral door de beschermende kracht van de samenleving meer aan te spreken. Ons is het vooral te doen na te gaan welke mechanismen ontstaan als gevolg van de steeds meer aanwezige drang en aansporing tot melden, binnen welke structuur dan ook. Van belang is in dit geval dat op 1 januari 2019 een aantal veranderingen is doorgevoerd rondom de Wet Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling die nogal wat gevolgen heeft voor de uitvoering. In Nederland zijn 26 centrumgemeenten verantwoordelijk voor het organiseren van meldpunten in of met een Veilig Thuis organisatie. Het herkennen en melden van mogelijke kindermishandeling wordt door de overheid fors gestimuleerd. Spotjes op televisie en een verplichte meldcode zorgen ervoor dat alle professionals die met kinderen werken (leraren, huisartsen, artsen op de spoedeisende hulp, professionals in de kinderopvang enz.), ervan doordrongen zijn dat ze bij vermoedens van kindermishandeling (waaronder verwaarlozing) de stappen in de meldcode doorlopen. De sinds 2019 aangescherpte meldcode¹⁴ verplicht iedere professional bij vermoedens van acuut gevaar of een structureel onveilige situatie het afwegingskader te volgen van dit aangescherpte protocol. Jaarlijks leidt dit tot meer dan 10.000 extra meldingen, waarvan 4% over (het vermoeden van) een acute situatie ging.¹⁵

De doelstelling van de jeugdwet, evenals de recent aangescherpte meldcode en de wettelijke invoering van een prenataal preventief huisbezoek voor ouders of gezinnen die als kwetsbaar worden beschouwd, zijn erop gericht om in het kader van preventie zoveel mogelijk mishandeling te voorkomen. Hoe eerder erbij is, de gedachte, hoe meer 'awareness' en hoe beter professionals én inwoners op basis van eerder genoemde 'normafwijkingen' of wetsovertredingen (vergelijk geweld) een bijdrage kunnen leveren om kindermishandeling te stoppen.

De keerzijde

Het streven is misschien begrijpelijk, maar de vraag is of het ook effectief, adequaat en normatief verantwoord is. We hebben diverse bedenkingen. Tot voor kort werkten verloskundigen, de Jeugdgezondheidszorg en eerstelijnsvoorzieningen nauw samen om ouders bij wie er zorgen waren over hun pedagogische kwaliteiten, te helpen in hun voorbereiding op de komst van de baby. Met de komst van de wet en het verplichte prenataal preventief huisbezoek zijn deze vertrouwde, duurzame en relatiegerichte werkwijzen kwetsbaar geworden. Het vergroot de kans ongewild terecht te komen in de meer beoordelende modaliteit met een onderscheid tussen ouders die als pedagogisch zwak en die als sterk te boek staan. De kans op stigmatisering neemt zo toe en de mogelijkheid om als ouder via een informeel leerproces 'pedagogisch sterker' te worden, af.

Ook elders zijn er kanttekeningen te plaatsen. Dat geldt ten eerste ten aanzien van de doelstelling zelf, de beoogde daling van de curve in het aantal kindermishandelingen. Terwijl het aantal meldingen bij Veilig Thuis stijgt, lijkt het aantal mishandelingen niet te willen dalen, zo blijkt onder andere uit de preventiestudies

13 Zie <https://vng.nl/nieuws/toekomstscenario-kind-en-gezinsbescherming>.

14 Zie <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/huiselijk-geweld/meldcode>.

15 Zie <https://www.cbs.nl/nl-nl/publicatie/2020/18/beleidsinformatie-veilig-thuis-2e-halfjaar-2019>.

kindermishandeling van de afgelopen 15 jaar.¹⁶ Dat kan op verschillende zaken duiden. Een mogelijke verklaring is dat we ons door alle aandacht en publiciteitscampagnes meer bewust zijn geworden van de problematiek waardoor leed dat voorheen onder water bleef, nu aan de oppervlakte komt. De meldpunten zouden ervoor zorgen dat de ijsberg onder water zichtbaar wordt en zonder meldpunten zou het aantal kindermishandelingen wellicht nog verder zijn gestegen.

Maar er zijn ook twee andere verklaringen mogelijk voor de discrepantie tussen de toegenomen meldingen en het niet dalen van de mishandelingen. De eerste is dat we wel melden, maar daaraan nog onvoldoende adequate opvolging kunnen geven. Een melding zelf is immers geen doel, het is een middel om een adequate actie te starten die leidt tot vermindering van de problematiek. In vergelijking met het aantal

meldingen bestaat hier minder zicht op. We hebben geen binnenlandse of buitenlandse studies gevonden die correlaties laten zien tussen meer melden, meer ingrijpen en meer veiligheid (evenmin overigens het omgekeerde: weinig verplichtingen om te melden, minder overheidsingrijpen en minder omvangrijke prevalentie van mishandeling). Alleen in een artikel uit 2001 wordt gesteld dat landen met een strengere meldcultuur geen duidelijke daling van de mishandelingscijfers laten zien.¹⁷ Recent komt het meest in de buurt het onderzoek *Kwestie van lange adem* van het Verwey Jonker Instituut van november 2020, al legt ook dit onderzoek geen causale relaties.¹⁸ Het rapport concludeert dat anderhalf jaar na een melding bij 29% van de gezinnen het geweld is gestopt (de verklaring wordt niet aangegeven), terwijl er bij 53% nog sprake is van veel of ernstig geweld. De meeste ouders geven aan na een melding een vorm van informele of formele hulp te ontvangen, een vijfde zegt dat niet zo is wat betreft formele hulp. De tevredenheid over de ontvangen steun is over het algemeen goed, waarbij informele hulp als hoogste wordt gewaardeerd – volgens 83% heeft die hulp “(heel) goed geholpen” – en hulp vanuit Veilig Thuis als laagste (43,4%). Zorgwekkender is dat door het toenemend aantal meldingen de wachtlijsten fors oploopt¹⁹ en dat Nederland internationaal gezien veel

16 Dit blijkt bijvoorbeeld uit de Nationale Prevalentiestudies mishandeling van kinderen en jeugdigen 2005, 2010 en 2017. Voor de ontwikkeling van cijfers daarna zijn onvoldoende cijfers beschikbaar.

17 Vergelijk P.A.C.A.M Baeten (2001), [Niet bij melden alleen. Achtergrond van de meldcode kindermishandeling voor beroepsgroepen. NIZW.](#)

18 Steketee, Marjone, Bas Tierolf, Katinka Lünneken en Milo Lünneken (2020), *Kwestie van lange adem. Kan huiselijk geweld en kindermishandeling echt stoppen?* Verwey Jonker Instituut.

19 Ibidem, vergelijk ook de *Derde voortgangsrapportage Geweld hoort nergens thuis* (2020) en het Signalement van de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (2020), *Kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd Toezicht bij de jeugdbescherming en jeugdreclassering.*

uithuisplaatsingen kent, een aanpak die steeds meer onder kritiek komt te staan.²⁰ Het Nederlands Jeugd Instituut stelt dat ons land een jeugdbeschermingsstelsel heeft met "een sterk formele, juridische inslag met de dreiging van sancties, zoals ondertoezichtstelling en uithuisplaatsing".²¹ Iedere jeugdbeschermingsmaatregel en iedere wachtlijstplaatsing doet daarom de vraag stellen of een melding wel de juiste opvolging krijgt. Of zoals een spoedeisende hulp arts in een ziekenhuis het tegenover ons verwoordde: "als ik had geweten dat mijn melding zou leiden tot een plaatsing op een enorme wachtlijst en nog meer onzekerheid in een gezin, dan had ik dat wel achterwege gelaten".²²

Een tweede verklaring voor de discrepantie tussen de stijging van het aantal meldingen en de uitblijvende daling van het aantal kindermishandelingen ligt mogelijk in de toename van het aantal 'onterechte' meldingen. Ook hier ontbreken harde cijfers, al is uit internationaal onderzoek bekend dat hoe strenger de meldplicht des te hoger het aantal ongegronde meldingen.²³ Daarnaast zijn er diverse signalen die duiden op een oprekking van de beweegredenen om te melden. Eind 2019 trok een aantal wethouders aan de bel vanwege de toenemende wachtlijsten bij Veilig Thuis, waarbij zij een direct verband legden met de aangescherpte meldcode. Volgens hen was de definitie van kindermishandeling dermate opgerekt dat veel meldingen niet meer gingen over veiligheidskwesties als mishandeling maar over reguliere 'zorgen' en soms zelfs 'onbenulligheden'. Sommige wethouders pleitten expliciet voor de afschaffing van de verplichte melding vanwege de aanzuigende werking, andere wilden zover niet gaan, maar gaven wel aan dat er iets moest gebeuren.²⁴

Het oprekken van de meldingsmogelijkheid en van het object van melding geeft nog om andere redenen te denken. Een melding – zeker een onterechte – heeft grote impact op ouders. Zelf hebben we voor dit essay diverse ouders gesproken en hun reacties zijn doorgaans vooral die van schrik: Waar komt de melding vandaan? Ben ik wel een goede opvoeder? Waarom moet ik ineens van alles prijsgeven? En waarom wordt er achter mijn rug om met school gebeld? Ook diverse media hebben de afgelopen jaren gewezen op de

20 Peer van der Helm bij Omroep Gelderland (9 oktober 2020). Zie <https://www.omroep gelderland.nl/nieuws/2475909/Nederland-is-kampioen-uit-huis-plaatsen-forse-kritiek-op-jeugd-zorg>.

21 Zie <https://www.nji.nl/nl/Actueel/Nieuws-uit-het-jeugd-veld/2020/Organisatie-jeugdbescherming-kan-eenvoudiger>

22 Persoon is bekend bij de auteurs.

23 Vergelijk Baeten (2001).

24 Vergelijk RTV Utrecht, 30 november 2019.

sociale impact op gezinnen van een (onterechte) melding bij Veilig Thuis.²⁵ Heel specifiek kwam dit naar voren bij een aantal incidenten waarbij ouders beschuldigd werden van het zogeheten Münchhausen-by-proxysyndroom (mbp).²⁶ Mbp is een aandoening waarbij ouders hun kind expres ziek maken of lichamelijke of psychisch verwondingen voorwenden. Mbp is, als dat plaatsvindt, zeer ernstig en moet absoluut serieus worden genomen. Tegelijk richt een onterechte melding van mbp evenzeveel en voor de ouders wellicht nog meer schade aan. De afgelopen jaren kregen diverse ouders bij wie jonge kinderen niet wilden eten, er een extra probleem bij doordat ze zich moesten verweren tegen naar achteraf bleek onterechte beschuldigingen, met (dreigende) uithuisplaatsingen tot gevolg. Nu kunnen media incidenten overbelichten en het is goed dat ook de andere kant wordt belicht.²⁷ Anderzijds is de impact op deze gezinnen enorm en valt op dat veel vertrouwensartsen en ook het kabinet (naar aanleiding van berichtgeving over 600 gevallen van 'onterechte' kindermishandeling) van mening zijn dat er nooit sprake kan zijn van een 'onterechte' melding. Een melding moet volgens het kabinet altijd mogelijk zijn (omdat op basis daarvan hulp of ondersteuning in gang kan worden gezet), onterechte meldingen bestaan niet, al kan het inderdaad zijn dat de melding achteraf niet gegrond was.²⁸

Hier ontstaat wel een dilemma. Uit onderzoek in 2015 naar screening op kindermishandeling bij de Spoedeisende Eerste Hulp bleek dat van de 100 positief ingevulde Sputovamo-vragenlijsten er uiteindelijk 'slechts' (onze bewoording) in drie gevallen sprake was geweest van daadwerkelijk fysiek geweld, in 97 gevallen niet.²⁹ Op die drie gevallen is weliswaar actie mogelijk, maar de vraag is tegen welke prijs. Evenals bij de mbp-verdenkingen en de 600 'valse' kindermishandelingen heeft de melding de wereld van deze gezinnen wel op hun kop gezet. Ook op andere domeinen heeft een melding overigens gevolgen, tot in financiële zin aan toe. Als een gemeente vanuit de Wvvgz tot een 'aanvraag zorgmachtiging' overgaat, moet de desbetreffende persoon zelf zijn eigen risico aanspreken om de beoordeling door een onafhankelijk psychiater te bekostigen, ook als hij er helemaal niet mee instemt.

Meldpunten zorgen bovendien voor een andere vraag, zoals Van Montfoort in 2018 aankaartte tijdens een ronde-tafel gesprek in de Tweede Kamer. In wie hebben we nu eigenlijk meer vertrouwen: in de wijkagent, de leraar, de familieleden van gezinnen waarover zorgen zijn, of in een organisatie als Veilig Thuis die "op afstand regisseert, triageert en registreert".³⁰ Net als in het volwassenendomein komt het erop aan om vanuit hun relationele kracht omstanders en professionals te ondersteunen en hen niet kopschuw te maken met dossieropbouw en normaliteitsbeoordelingen. Weliswaar kent de verplichte meldcode vijf stappen – stap 1 tot en met 4 betreffen nog geen formele melding maar roepen op tot weging, overleg en gesprek – de dreiging van stap 5 en de plicht om bij onveiligheidsvermoedens daadwerkelijk te melden, hangt dusdanig boven het traject dat bij veel onderwijzers en verpleegkundigen de twijfel toeslaat. Ze weten dat ze moeten melden, maar zijn er om verschillende redenen beducht en terughoudend in. Ter illustratie een casus, gebaseerd op een door ons gevoerd gesprek met een leraar en een Intern Begeleider:

X is een bijzondere jongen als hij wordt aangemeld op zijn basisschool in groep 5. X komt van een andere school in een andere buurt. Opvallend is dat zijn vader hem alleen komt aanmelden en na enig doorvragen blijkt dat moeder niet meer in beeld is. In het eerste jaar van de schoolloopbaan gaat het goed. De vader brengt zijn kind veel op school en heeft goed contact met de Intern Begeleider. Deze merkt dat vader het fijn vindt om af en toe te sparren over de opvoeding van de jongen. Vanaf groep 7 gaat het wat lastiger op school. De jongen stinkt als hij op school komt, met regelmaat heeft hij niet ontbeten en om die reden steekt de leraar van groep 7 hem af en toe wat mueslirepen en een kruidkoek toe. Het contact tussen de Intern Begeleider en de vader blijft echter goed.

Op een dag spreekt de leraar van X met X tijdens een pauze. X vertelt dat hij al een poosje niet meer

25 Vergelijk <https://www.gids.tv/tv-gids/uitzending-gemist/de-hofbar/4306196> en <https://www.volkskrant.nl/columns-opinie/ontmantel-de-jeugdbescherming-die-maakt-gezinnen-onnodig-stuk-b1fa41d7/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>.

26 Vergelijk onder andere <https://www.bnnvara.nl/zembla/artikelen/forse-kritiek-op-veilig-thuis>.

27 Zie <https://www.socialevraagstukken.nl/niet-meldcultuur-maar-knelpunten-in-jeugdbescherming-moeten-meer-aandacht-krijgen/>.

28 Vergelijk beantwoording van Kamervraag 3. <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2020/10/30/beantwoording-kamervragen-over-het-bericht-ouders-klem-door-onterechte-meldingen-kindermishandeling/beantwoording-kamervragen-over-het-bericht-ouders-klem-door-onterechte-meldingen-kindermishandeling.pdf>.

29 Zie <https://www.ouders.nl/artikelen/childermishandeling-97-loos-alarm>. Wie met zijn kind naar de SEH gaat wordt sinds 2009 verplicht gescreend op kindermishandeling, meestal met het zogenaamde *Sputovamo-formulier*, dat zes vragen bevat. Als er één vraag met een *alarterend ja of nee* wordt beantwoord, volgt er een – eveneens verplicht – vervolgonderzoek.

30 Position paper rondetafelgesprek evaluatie Jeugdwet Tweede Kamer commissie WWS, 23 april 2018 Adri van Montfoort, 12 april 2018.

heeft gedoucht en dat hij niet elke dag te eten krijgt. Daarnaast blijkt zijn vader met regelmaat een nacht elders te slapen, X is dan alleen thuis. Deze signalen vindt de leraar van X alarmerend en ze besluit met de Intern Begeleider te spreken. Samen zitten ze met de situatie in hun maag. Ze consulteren daarom een aandachtsfunctionaris binnen de stichting om hun dilemma's door te nemen. Ze besluiten de vader uit te nodigen voor een gesprek.

Het gesprek vindt plaats en vader blijkt graag te willen werken aan verandering. Tijdens het gesprek stelt de man de Intern Begeleider diverse vragen: Hoeveel moet een jongen in groep 7 eten? Hoe laat moet hij naar bed? In de eerste week belt de begeleider 1x per week met de vader. Toch lijkt het niet altijd te helpen. X eet weliswaar meer en op school gaat het redelijk goed, maar hij doucht nog steeds niet. Na consultatie van Veilig Thuis bespreekt de Intern Begeleider samen met de directeur de situatie met de vader. Veilig Thuis heeft de directeur geadviseerd een melding te overwegen als de situatie niet verandert of als vader geen hulp accepteert. Het wijkteam heeft de Intern Begeleider ondertussen ook dringend aangeraden om te melden.

Na het tweede gesprek met de vader, waarin de directeur dit meedeelt en de vader aangeeft niet direct open te staan voor hulpverlening, 'knakt er iets' bij de vader, aldus de Intern Begeleider. Hij is moeilijker te bereiken en vertelt uiteindelijk dat de Intern Begeleider ook een verrader is. Zij was juist één van de weinige mensen bij wie vader zich vertrouwd voelde om vragen te stellen over de opvoeding. Zijn vertrouwen is geschaad. Hij vraagt zich af of zijn zoon nog wel veilig is op school. Langzamerhand verwatert het contact. De jongen haalt groep 8 maar vader komt nog slechts sporadisch op school. Als de leraar van groep 8 aan X vraagt hoe het met zijn vader gaat, zegt deze dat vader 'verdrietig is' over de school. Wanneer wij de Intern Begeleider en de leraar van groep 7 spreken heeft de twijfel bij hen toegeslagen. Hebben ze wel het goede gedaan? Hadden ze niet koste wat het kost de relatie met de vader moeten behouden, wetend dat dit waarschijnlijk één van de weinige relaties was die hij nog had? Hadden ze dan ook niet meer resultaat bereikt dan nu met een melding? Wat blijft hangen is dat de melding alle relaties op gevoelsniveau doorbreekt. Het zette niet alleen het vertrouwen van vader in de Intern Begeleider op spel, maar ook het gevoel dat de school een veilige plek is voor zowel kind als ouder.

De casus maakt volgens ons vooral duidelijk dat als de meldstructuur de vorm aanneemt van externe beoordeling, dossieropbouw en ingrijpen, er een serieus afbreukrisico ontstaat in de relationele kracht van de primaire groep. Hoe dringender de aanwezigheid van een extern beoordelende meldfunctie, des te lastiger het voor gezinnen is om binnen een bestaande vertrouwensrelatie het achterste van hun tong te laten zien. Ouders stellen zich dan tegenover andere ouders en hun reguliere professionals minder kwetsbaar op over hun twijfels bij het opvoeden. Tegenover het positieve dat melden verborgen leed zichtbaar kan maken, staat dus het negatieve dat het relationele kansen op het spel kan zetten. Niemand wil dat mensen elkaars politieagent worden in plaats van dat men op elkaar afstapt om iets voor elkaar te betekenen. De recente filmpjes en spotjes over Stop Huiselijk Geweld die mensen aansporen om op iemand af te stappen zijn daarom een aanzienlijke verbetering ten opzichte van die van een aantal jaren geleden waarin alleen de mogelijkheid bestond om een meldpunt te bellen.

Productieve instrumenten en perverse gevolgen

Meldpunten kunnen productieve instrumenten zijn om maatschappelijke problemen in kaart te brengen, te adresseren en handelingsperspectief te bieden. Maar productieve instrumenten kunnen onbedoeld en vaak geleidelijk aan perverse gevolgen hebben. We maken ter vergelijking een uitstapje naar andere domeinen, zoals de kredietcrisis van 2008. Allerlei ogenschijnlijk weldoordachte instrumenten als hypotheekverstrekking aan minvermogenden, bonussen om de werkresultaten te vergroten en het gebruik van risicoprofielen, sloegen na verloop van tijd om in niet te beheersen negatieve processen.³¹ Ook buiten de financiële sector

waren en zijn deze mechanismen zichtbaar. Een goedbedoeld instrument als de citoscore kan een eigen leven leiden zodat scholen, ouders en leerlingen zich alleen dáárop richten en niet op het achterliggende doel van kennis- en inzichtverwerving. Het gebruik van dbc's en indicatiestellingen in de zorg, bedoeld als objectief middel voor zorgtoekenning en schaarste-verdeling, kan in de praktijk verworden tot classificaties die niet langer aansluiten bij iemands concrete zorgbehoeften. En onderwijsfinanciering op basis van het aantal afgegeven diploma's in de HBO-sector of jeugdzorgfinanciering op basis van het aantal ondertoezichtstellingen hebben tot allerlei onverkwikkelijke situaties geleid.

De gemene deler is telkens dat een gekozen instrument goed bedoeld en vanuit bepaald perspectief behulpzaam is, maar na verloop van tijd (en soms als gevolg van een intrinsieke eigenschap van het instrument) onvoorziene negatieve gevolgen heeft. Ook is een gemeenschappelijk kenmerk dat de perversiteit niet voortkomt uit boze opzet of doelbewuste misdragingen. Het ontstaat subtieler als een niet of nauwelijks te vermijden bijproduct van een eenmaal in gang gezet goed bedoeld proces. Doelen worden vertaald in een instrument, classificaties en (vaak financiële) prikkels op basis van het instrument worden leidend en er ontstaat een vorm van collectieve blindheid waardoor iedereen zich gaat gedragen naar het instrument in plaats van naar het achterliggende doel waarvoor het instrument bedoeld was.

31 RMO (2012), *Tegenkracht organiseren. Lessen uit de kredietcrisis*.

De omslag waarop meldpunten pervers worden

Het is niet denkbeeldig dat zoiets ook met meldpunten het geval is of dreigt te worden. Het idee achter meldpunten valt zoals gezegd te begrijpen. Het is nuttig zicht te hebben op de problematiek en zo professionals en omstanders de mogelijkheid te geven om hun zorgen en ergernissen te adresseren. Maar er kan een moment komen dat het instrument (het melden) het achterliggende doel (werken aan adequate oplossingen) gaat overvleugelen. Dat moment is er:

1. als er weliswaar veel gemeld wordt, maar er zoveel overbelasting en wachtlijsten ontstaan dat er geen adequaat gevolg aan de melding kan worden gegeven;
2. als de focus op meldpunten leidt tot valse of onterechte meldingen met een enorme impact op gezinnen en tijdrovende aandacht en weglekkende energie voor professionals;
3. als de vertrouwensrelatie tussen reguliere professionals en hun cliënten onder druk komt te staan doordat cliënten zich verraden voelen en professionals verplicht en opgejaagd om tegen hun zin in te melden of denken dat ze 'er niet meer over gaan';
4. als inwoners niet meer op elkaar durven af te stappen, maar hun zorgen en ergernissen alleen nog maar anoniem en op afstand melden.

Meldpunten kunnen al met al een gevoel van schijnveiligheid creëren. Het is bedoeld om handelingsperspectief te bieden, maar het leidt in de praktijk vaak eerder tot handelingsverlegenheid. Als professionals bang zijn de vertrouwensrelatie met ouders en kinderen op het spel te zetten, slechte ervaringen hebben met eerdere meldingen of de privacy van gezinnen niet willen schenden; en als ouders elkaar op het schoolplein adviseren om vooral niet met de juf over de thuissituatie te praten vanwege een mogelijke melding, dan moeten we ons afvragen of de wijze waarop we momenteel het melden hebben georganiseerd wel productief en verantwoord is. Zoals gezegd is de correlatie tussen een meldcultuur en een daling van het aantal mishandelingen niet duidelijk, al is het in theorie mogelijk 'een kwestie van lange adem', zoals het eerder rapport van Verwey Jonker Instituut hoopvol stelt. Maar anderzijds was de overheid ook in het verleden niet in staat de veiligheid ondanks alle goede bedoelingen te garanderen, zoals de commissies Samson en De Winter duidelijk maakten.³² De vraag is dan ook of deze route wel de juiste is. Te denken geeft alleen al dat er in de wereld van zorg en veiligheid veel arbeidsverloop is.³³ Hulpverleners willen in een directe relatie helpen en niet opereren vanuit een tussenlaag. Het gevoel van schijnveiligheid leeft het sterkst onder professionals die dagelijks met kwetsbare kinderen, zorgmijders of overlastgevers te maken hebben. Er is vaak weinig vertrouwen dat de melding tot een voor hen werkbaar aanpak leidt, nog afgezien dus van de onzekerheid en angst bij de persoon van de gemelde zelf.

32 Zie <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2014/02/06/rapport-commissie-samson-omringd-door-zorg-toch-niet-veilig>; en <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/06/12/onvoldoende-beschermd-geweld-in-de-nederlandse-jeugdzorg-van-1945-tot-heden>.

33 Vergelijk RTV Drenthe over Veilig thuis aldaar, 6 december 2018. Het probleem van toenemend werkdruk wordt ook gesignaleerd in: Athmer, Joeri, Maarten Batterink, Paula van Haaren en Ellen Westhoff (2020), *Ontwikkelingen, adviezen en meldingen Veilig Thuis. Een kwantitatieve analyse en kwalitatieve duiding*. Significanc.

De opkomst van meldpunten begrijpen

Maar is het wel zo makkelijk om uit te gaan van de relationele kracht van inwoners en professionals? Leven we niet in een samenleving waarin mensen begrijpelijkerwijs angstig zijn om op anderen af te stappen als ze zich ergeren of zorgen maken? Een samenleving die zo geïndividualiseerd is dat (anonieme) meldpunten en extern beoordelende professionals de enig overgebleven route zijn om overlast, zorgmijding en grensoverschrijdend gedrag aan te pakken? Geven niet juist recente rapporten aan dat er grenzen zijn aan de zorgzame samenleving, aan relationele kracht en aan eigen verantwoordelijkheid.³⁴

Deze weerleggingen zijn misschien begrijpelijk, maar aan de andere kant is onze samenleving mede een product van beleidskeuzes die deze cultuur van melden en beoordelen hebben bevorderd. Om de route van gedragsbeïnvloeding via meldpunten beter te begrijpen gaan we daarom te rade bij vier bestuurskundige theorieën. Zo onderstreept allereerst Frissen in diverse boeken dat we ons niet meer kunnen verzoenen met tragiek.³⁵ Politiek en bestuur hebben een diep geloof in regels, procedures, plannen, protocollen, lijsten, toezichtsystemen en arrangementen om klaar te zijn voor rampen, risico's en leed dat mogelijk komen gaat. Vanuit het moeilijk kunnen aanvaarden van tekortkomingen en tegenslagen ontstaat een activistische modus van toezicht en gedragsregulatie, waar meldpunten een logisch onderdeel van zijn of worden.

Het begrip 'gulzig bestuur' van Trommel werpt eveneens licht op deze activistische neiging.³⁶ Trommel laat zien dat het voor overheden steeds moeilijker wordt om in open economieën die wereldwijd in teken staan van handelingsnelheid, flexibiliteit en outsourcing van arbeid, inwoners bestaanszekerheid te bieden. Omdat tegelijkertijd gezag, tradities en sociaal kapitaal afnemen, bloeit als bestuurlijke reactie op deze

34 Kromhout, Mariska, Peteke Feijten, Patricia van Echtelt (2020) *Sociaal domein op koers? Verwachtingen en resultaten van vijf jaar decentraal beleid*, Sociaal en Cultureel Planbureau. Zie ook. Bredewold, Femmianne, Jan Willem Duyvendak, Thomas Kampen, Evelien Tonkens en Loes Verplanke (2018), *De verhuizing van de verzorgingsstaat. Hoe de overheid nabij komt*. Van Gennep.

35 Frissen, P. (2013). *De fatale staat. Over de politiek noodzakelijke verzoening met tragiek*. Van Gennep, Amsterdam.

36 Trommel, W. (2009). *Gulzig Bestuur*. Lemma, Den Haag. Vergelijk in bijzonder pag. 12-14.

verliesrekening het gulzig bestuur op: maatschappelijke maakbaarheid wordt niet gerelativeerd maar geradicaliseerd. Overheden compenseren het gemis aan onderling vertrouwen en geborgenheid met ambitie en dadendrang. Een vergelijkbare gedachtegang wordt gevolgd door Van Beuningen met zijn notie van 'sociocide' of gemeenschapsmoord. De auteur doelt daarbij op de erosie van gemeenschapszin als gevolg van processen als verstatelijking, professionalisering en vermarkting. Kern van zijn theorie is dat overheden en daaraan gelieerde gesubsidieerde instellingen – waaronder meldpunten – burgers taken en motieven ontnemen om samen te werken en hen zo onbedoeld in staat stellen verantwoordelijkheden af te schuiven of over te dragen. Sturende en controlerende overheidsbemoediging leidt uiteindelijk tot onteigening en verlies aan handelingsvermogen bij burgers.³⁷

Tot slot is het werk van Peeters van belang. Peeters signaleert dat de overheid onder het adagium 'voorkomen is beter dan genezen' naar een steeds vroegere, gedetailleerdere en steeds meer alomvattende benadering van risico's tendeert. Kijkend door de bril van preventie zijn overal vermijdbare risico's te zien, die in de huidige context al snel leiden tot vragen over schuld en aansprakelijkheid. In het preventie-denken bestaat er nauwelijks acceptatie dat pech of tegenslag bij het leven horen en mensen ook sterker kunnen maken. Daar komt bij dat de expansieve logica van preventie in wezen grenzeloos en zelfversterkend is. Als het leed zich niet heeft voorgedaan voedt dit het vermoeden dat de preventieve maatregel heeft gewerkt; als het zich wel voordoet dan had het wellicht voorkomen kunnen worden. Het gevolg is dat de overheid via surveillance en monitoring (zoals meldpunten) steeds meer op zoek gaat naar gedragingen die in de toekomst mogelijk tot problemen leiden.³⁸

Waar overal het geloof in de maakbare samenleving in theorie is verdampt, laten deze vier bestuurskundige theorieën een beeld zien van een overambitieuze overheid die risico's, noodlot en pech maar moeilijk kan verdragen en door haar interventies de samenleving onbewust buitenspel zet. Meldpunten, hoe goedbedoeld ook, passen in dit patroon. Burgers raken gewend aan de alomtegenwoordigheid van meldpunten en de hulpverlening die daarna, als het goed is, automatisch op gang wordt gebracht, waardoor ze het vermogen verliezen om problemen eerst in eigen kring op te lossen.

37 Van Beuningen, C. (2016). Sociocidaal besturen voorbij. In: Govert Buijs en Jan Hoogland (red.) *Ontzilde bezieling. Transformatie van burgers en maatschappelijke organisaties*. Boom Bestuurskunde, Den Haag. Vergelijk in het bijzonder pag. 143.

38 Peeters, R. *The Preventive Gaze. How Prevention Transforms Our Understanding of the State*. Eleven, Den Haag, vergelijk in bijzonder pag. 419-423.

Kan het anders?

Hoe kunnen overheden en publieke professionals een beweging maken van overmatige bemoeienis naar het stimuleren van praktijken waarin inwoners en hun sociale netwerken het uitgangspunt vormen voor elk professioneel handelen? Hoe kunnen overheden relationele kansen beter benutten en inzetten op samenredzaamheidspraktijken naar aanleiding van ergernissen over overlast, zorgen over iemands gedrag en mogelijke onveilige situaties als gevolg daarvan? En welke rol spelen meldpunten daarin?

We denken dat een fundamenteel andere oriëntatie nodig is. De makke van meldpunten, zeker zoals ze nu zijn georganiseerd, is dat ze serieuze en minder serieuze problemen buiten de gewone, vanzelfsprekende relaties van inwoners en reguliere professionals plaatsen. Ze staan in het teken van (externe) dossieropbouw met als dreiging een formele melding, met alle negatieve consequenties voor de betrokkenen: de gemelde, de reguliere professional, de omstanders en vaak ook de melder zelf. De werkvorm 'u meldt, wij gaan ervoor zorgen'³⁹ zal moeten plaatsmaken voor de werkvorm 'hoe kunnen we een veilig klimaat creëren waarin mensen zelf, onderling of met deskundige hulp, hun problemen en ergernissen aan de orde stellen en daarvan leren'. Dit leer- en verbeterproces dient primair plaats te vinden binnen de bestaande reguliere relaties, zowel tussen inwoners zelf als tussen professionals en 'ontvangers': docent/mentor en leerling, zorgprofessional en cliënt, wijkteammedewerkers en inwoners etc. Wanneer vervolgens extra externe deskundigheid vanwege bijvoorbeeld extreme overlast, zorgmijding of onveiligheidsituaties nodig is, zal die zo laagdrempelig mogelijk beschikbaar moeten zijn. Deze externe deskundigheid zal in het teken moeten staan van inzet van de directbetrokkenen, van relatieherstel, van ontwikkeling van leerprocessen en van het aangaan van duurzame relaties. In bepaalde gevallen, zoals overduidelijke of herhaalde onveiligheidsituaties en aanhoudend disproportioneel asociaal gedrag, zal dossieropbouw en ingrijpen nodig blijven, maar dat is dan niet langer het (bewuste of onbewuste) vertrek- en oriëntatiepunt, maar een logisch en onvermijdelijk gevolg van de situatie.

Deze benadering is niet minder ambitieus. Er is niets mis om ambitieuze doelstellingen te hebben als 'geweld hoort nergens thuis' en 'we kijken naar elkaar om in geval van verloedering en verkommering'. En dat mag ook best concreet, zoals onder andere de beweging van nul nastreeft.⁴⁰ Heldere normen als 'veilig opgroeien' dienen echter ten alle tijden ingebed te zijn in een cultuur waarin niet de externe melding en de eventuele jeugdbeschermingsmaatregelen de drijvende krachten zijn, maar waarin alles in het werk staat om *vanaf het eerste moment de betrokkenen zelf* centraal te zetten. Mishandeling, zeker van kinderen, gebeurt niet expres, maar komt bijna altijd voort uit onmacht. Datzelfde geldt voor verward, overlastgevend of zorgmijdend gedrag. Duurzaam vertrouwen is daarvoor essentieel, alsook de acceptatie dat ergernissen of 'afwijkend' gedrag bij het leven horen. Vanuit dat oogpunt maakt het cruciaal verschil of we als samenleving onze zorgen of ergernissen over anderen *buiten* onze vanzelfsprekende relaties plaatsen en het (tijdelijk) aan een extern meldpunt of instantie overlaten of dat we een klimaat creëren waarin we deze problemen onderling bespreekbaar maken en, waar nodig met hulp van deskundigen, gezamenlijk en duurzaam aan oplossingen kunnen werken.

De koerswijziging is niet cosmetisch. De verandering heeft consequenties voor de dagelijkse praktijk van inwoners, reguliere professionals en meldpuntfunctionarissen. De organisatie en werkwijze van meldpunten zal moeten veranderen, te beginnen bij de naamgeving ervan (de aanduiding 'melden' roept teveel de associatie op van het 'van je af organiseren'). In plaats van meldpunten zijn er laagdrempelige, deskundige steunpunten nodig waar jongeren, ouders, omstanders en reguliere professionals terecht kunnen voor advies en steun als het gaat om veiligheid en opvoedsituaties. Het verplichte karakter van de meldcode verdwijnt en is ook niet nodig omdat de deskundigheid en sfeer van deze steunpunten dusdanig zijn dat bij echte zorgen de toegankelijkheid groot is en de drempel om hulp of advies in te schakelen laag. Kwaliteitscodes kunnen helpen, maar alleen als zelfgekozen professionele norm en niet als opgelegd protocol. Ook de meldpunten zorg en overlast zullen zich moeten omvormen tot toegankelijke, professionele steunpunten, waar vanaf

39 Ontleend aan: Smolenaars, M. & Stokmans, D. (2019), 'Wij gaan voor je zorgen, maar hoe?', NRC, 1 maart. Geraadpleegd op www.nrc.nl/nieuws/2019/03/01/wij-gaan-voor-je-zorgen-maar-hoe-a3848086.

40 Zie <https://www.linkedin.com/pulse/de-beweging-van-0-peer-van-der-helm>.

het begin wanneer iemand zijn zorgen en ergernissen kenbaar maakt, er een proces start om samen met deze persoon en andere direct betrokkenen te werken aan een verbetering van de situatie. Een praktische oriëntatieverandering is om deze steunpunten primair over de *eigen* handelingsmogelijkheden te laten gaan. Dat wil zeggen dat iedereen die belt of fysiek of digitaal contact opneemt vanwege zorgen of ergernissen over iemand anders te horen krijgt dat *hij- of zijzelf* cliënt is en niet zozeer (of alleen) de persoon over wie er zorgen of ergernissen zijn. Die laatste kan ook cliënt zijn of worden, maar niet zonder dat de persoon die belt (of mailt of langskomt) erbij wordt betrokken; de basishouding daarbij is dat er geen 'bokken of schapen' zijn, maar dat alle betrokkenen deel uitmaken van de oplossing.

Tot slot: de wereld rondom meldpunten is voortdurend in beweging en het is verleidelijk om bij nieuwe incidenten of blijvende problematiek de systemen met extra afspraken, criteria of meldnummers nog meer sluitend te krijgen. Maar dit leidt zeker niet per definitie tot betere resultaten en heeft bovendien het risico te ontaarden in een onwenselijke beoordelende meldcultuur. De route die we in dit essay bepleiten is het uitgaan van relationele krachten van inwoners en van investeren in competenties en duurzame relaties van professionals. Deze benadering is niet soft. Situaties kunnen (erg) onveilig zijn, mensen kunnen anderen met grensoverschrijdend gedrag tot wanhoop bewegen en inwoners kunnen oprechte zorgen hebben over anderen en hun veiligheid. Dat betekent dat professionals stevig in de schoenen moeten staan en soms assertieve en correctieve maatregelen moeten nemen, zowel naar degenen over wie zorgen zijn als naar degene die zijn zorgen uit. Snel en hard ingrijpen is soms nodig, we kennen de incidenten. Maar om dat onderscheid te kunnen maken en de aandacht te richten op waar het echt nodig is, zijn duurzame relaties nodig alsook het uitgaan van relationele kansen. En ja, ook dan zullen incidenten helaas blijven plaatsvinden.

Geraadpleegde personen

Alexandra Bartelds, directeur Divosa

Machteld Beukema, hoofd Veilig Thuis, Zuid Limburg

Erik Dannenberg, voorzitter Divosa

Peter Dijkshoorn, niet praktiserend kinder- en jeugdpsychiater. Landelijk ambassadeur lerend jeugdinstel voor OZJ/VNG/WWS

Paul Frissen, Decaan en bestuursvoorzitter NSOB, Hoogleraar Bestuurskunde Tilburg University

GGD Drenthe

Mattias Gijbbersen, programmadirecteur Geweld Hoort Nergens Thuis

Willemijn Helmich, kwartiermaker effectieve jeugd- en gezinsbescherming J&V/VNG/WWS

Geraldine IJzerman, sociaal domein Zwolle

Bauke Koekkoek, crisisdienstverpleegkundige en lector Onbegrepen gedrag & Samenleving

Adri van Montfoort, directeur bij De Thuisbasis Sociaal Werk, strategisch adviseur bij van Montfoort

Anouk van Nieuwenhuijze, beleidsadviseur Huiselijk Geweld en Kindermishandeling, gemeente Nijmegen

Ronald Schilperoort, coördinator oggz bij Kwartier Zorg en Welzijn in de gemeente Midden Groningen

Liesbeth Spies, burgemeester gemeente Alphen aan den Rijn, landelijk portefeuillehouder Verbindend Landelijk OndersteuningsTeam (VLOT)

Lex Staal, directeur Sociaal Werk Nederland

Sandra Timmermans, adviseur Veiligheid gemeente Tilburg

Peter Verschuren, wethouder gemeente Midden-Groningen

Harmke Vlieg, wethouder gemeente Assen

Angela Vrolijk, meldpuntfunctionaris Gemeente Groningen

Micha de Winter, emeritus hoogleraar pedagogiek en maatschappelijke opvoedingsvraagstukken

Willemijn van der Zwaard, senior adviseur Raad voor Volksgezondheid en Samenleving

Pauline Zwart, regio-adviseur noord van Verbindend Landelijk OndersteuningsTeam (VLOT)

**Vereniging van
Nederlandse Gemeenten**

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
+31 70 373 83 93
info@vng.nl

juni 2021

[vng.nl](https://www.vng.nl)